

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Лю Міньюань на тему

«Міський пейзаж у китайському живописі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.», представлену на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Актуальність теми дисертації.

Дисертація Лю Міньюань присвячена важливій проблемі художньої еволюції жанру міського пейзажу. Дослідження націлене на виявлення та аналіз основних етапів розвитку жанру, від художньої образності міста у ранньосередньовічні часи до сучасного періоду розвитку. Здобувачка впевнено аргументує необхідність та важливість наукового аналізу проблематики, яка визначена в якості предмету дослідження, розглядаючи зв'язок теми дисертації із актуальними дослідженнями в сучасному китайському мистецтвознавчому дискурсі. Науковий апарат дисертації побудований на основі діалогу та інтерпретації із китайськими вченими, що справляє позитивне враження від роботи.

З огляду на зазначене, проблематика дисертаційного дослідження є актуальною та своєчасною, спирається на вимоги сьогодення у мистецтвознавчій науці, має теоретичне та прикладне значення.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Отримані результати мають теоретичне значення, оскільки вони розширюють існуючий понятійно-термінологічний апарат. Безумовно, твердження авторки щодо того, що результати дисертації, а також історіографічна та бібліографічна частини, роботи мають практичне значення для українського сходознавства, оскільки вводять до наукового обігу актуальну фахову літератури з проблематики дослідження, знайомлять наукову спільноту

та митців з широким колом китайських художників-пейзажистів, є цілком справедливим. Окрім цього, зроблені авторкою теоретичні узагальнення щодо жанрової структури міського пейзажу дозволяють більш глибоко розглянути суміжні та контекстуальні питання, які формулюються у міжпредметному полі образотворчого мистецтва Китаю.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному: виявлено основні етапи та закономірності у розвитку міського пейзажу в образотворчому мистецтві Китаю другої половини ХХ – початку ХХІ ст.; введено до наукового обігу китайську фахову наукову літературу з проблематики дослідження; розглянуто та узагальнено жанровий тематичний репертуар міського пейзажу в мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ ст.; на основі великого репрезентативного матеріалу типологізовано образно-стилістичні тенденції в розвитку жанру міського пейзажу означеного часу.

Об'єкт і предмет дослідження та обрана дисертанткою проблематика відповідають паспорту спеціальності 023 – образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки Лю Міньюань повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертаційна робота є завершеною та авторською науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності та наявність особистого внеску здобувача у наукову тему ХДАДМ «Сучасне українське мистецтвознавство в контексті Схід-Захід» (затверджена рішенням Наукової ради ХДАДМ від 04.02.2022 р., протокол № 4).

Ознайомившись зі звітом Strike Plagiarism, можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Міський пейзаж у китайському живописі другої половини XX – початку XXI ст.» є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційна робота написана українською мовою з дотриманням норм орфографії, пунктуації та стилістики наукового стилю. У роботі використано як загально визнану наукову термінологію, яка в цілому є характерною для образотворчого мистецтва, так і спеціальні терміни та поняття, як є суто китайськими. Стиль викладення результатів дослідження, нових наукових положень, висновків і рекомендацій чіткий та зрозумілий. Рукопис дисертаційної роботи Лю Міньюань перевірено на плагіат програмним засобом Strike Plagiarism. Рівень оригінальності відповідає встановленим стандартам. За перевіркою посилань комп'ютерною програмою визначено, що наявні окремі співпадіння з власними публікаціями, термінологією, посиланнями на літературу та загальноживаними фразами.

Дисертація складається зі вступу, 3 розділів та висновків: 157 стор. основного тексту; переліку використаних джерел (253 поз.). Позитивне враження викликає коректно структурований альбом ілюстрації (84 поз. на 196 стор.). Загальний обсяг дисертаційного дослідження 258 стор.

У вступі висвітлено актуальність досліджуваної проблеми, вказано на взаємозв'язок роботи з науковими програмами, планами та дисциплінами. Сформульовано цілі, завдання, визначено об'єкт, предмет та матеріали дослідження. Проведено аналіз історіографічної бази дослідження, визначено територіальні та хронологічні межі, підкреслено наукову новизну і розкрито теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Визначено особистий внесок дослідника та представлено структуру й обсяг дисертації.

У *першому розділі* авторка проводить ретельний аналіз фахової літератури, наводить джерела й обґрунтовує методи дослідження. Вона робить акцент на дослідження українського та китайського мистецтвознавчого дискурсів як в цілому (узагальнюючий підхід), так і в контексті вузькофахових напрямків. Слід зазначити, що значна частина історіографії проблеми репрезентована в межах англomовного наукового дискурсу, який включає до себе як дослідження західних вчених, так і дослідників-синологів з України та Китаю, що працюють або публікуються у Європі.

Втім, основну увагу здобувачка приділяє аналізу науковій літературі, що пов'язана з теренами дослідження китайського образотворчого мистецтва. Це дало змогу виявити, дослідити та узагальнити основні напрямки аналізу міського пейзажу як жанру в сучасному китайському мистецтві, обґрунтувати найбільш актуальні проблеми, що перебувають у центрі уваги дослідників Китаю. У цілому, на підставі історіографічного аналізу усього комплексу наукової літератури, визначено загальне концептуальне поле дослідження.

Джерела та методи дослідження охарактеризовані у відповідності до мети, завдань та гіпотези дослідження. Робота побудована на аналізі репрезентативного кола джерел, які представлені в текстовій та візуально-ілюстративній групах. Що приємно саме для українського дискурсу, то в обох групах переважають джерела, які вперше вводяться до нашого вітчизняного наукового обігу. Методологія дослідження побудована на основі принципів історизму й об'єктивності. Авторка обирає коло дослідницьких методів, що спираються на комплексний підхід. Це дозволяє доречно використовувати різні методи мистецтвознавчого, культурологічного та філософсько-естетичного аналізу. Залучення загальнонаукових методів систематизації, типологізації та порівняння, а також спеціальних методів формального, композиційно-пластичного та образно-стилістичного аналізу дозволило дослідниці вибудувати досить струнку й виправдану систему презентації та фахово проведеного аналізу усього матеріалу.

У *другому розділі* досліджуються основні етапи розвитку та становлення художньої образності міського пейзажу в образотворчому мистецтві Китаю. Авторка також аналізує передумови та обставини виникнення міського пейзажу як повноцінного жанру, показуючи образ міста в китайській культурній традиції та візуальній практиці. Слід підкреслити гарне використання при цьому методу періодизації. Визначено основні етапи в розвитку міського пейзажу, від часів Середньовіччя. Саме тоді художній образ міста як складова культурної традиції проходить низку важливих етапів, формуючи власну жанрову основу: репрезентацію образності міської архітектури, ландшафтів, а також типажів мешканців міст.

В дисертації показані та досліджені два найбільш репрезентативні художні процеси, через які авторка розкриває еволюцію міського пейзажу як жанру. Один з них пов'язаний з розвитком образу міста в традиційному китайському живописі гохуа, а другий – з віддзеркаленням міської естетики в китайській живописній практиці сіянхуа, що орієнтується на здобутки західноєвропейського модернізму і радянського соцреалізму. Розглядаючи художню систему гохуа, авторка аналізує мотиви, типологію та образно-стилістичні ознаки міського пейзажу, в т.ч. і його стилістичну палітру з точки зору традиційних зображальних прийомів, технік та стильових рішень.

Вплив європейської художньої школи *сіянхуа* на розвиток міського пейзажу в китайському живописі ХХ ст. вже демонструється в контексті аналізу художньої модернізації техніки та естетичних підходів китайського мистецтва. Авторка доходить слушного висновку, що саме це заклало підвалини для сучасної жанрової репрезентації міського пейзажу. При цьому вона виділяє та окремо аналізує академічний і авторський стильові напрями.

У *третьому розділі* представлено аналіз міських мотивів у пейзажному живописі Китаю другої половини ХХ – початку ХХІ ст., а також виявлено та досліджено художньо-образні жанрові особливості міського пейзажу.

Лю Мінсюань використовує авторську типологію тематично-образного репертуару міського пейзажу, формуючи її на основі китайського живопису

зазначеного періоду. Вона включає в себе найбільш репрезентативні напрямки, а саме: образ міста у контексті просторово-ландшафтного (панорамного) узагальнення; локальні художні мотиви в міському пейзажі як репрезентації «малої Батьківщини»; ремінісценції історико-культурної спадщини в межах жанрових засобів міського пейзажу та пошук художньої форми для естетики міського повсякдення. У дисертації встановлено, що зазначені напрямки в розвитку жанру міського пейзажу є найбільш типовими засобами донесення складної та мінливої образності міста у зазначений період часу. Авторка доречно пов'язує це із загальною художньою еволюцією образотворчого мистецтва Китаю, а також з соціокультурними аспектами процесів урбанізації.

У розділі ретельно проаналізовані художньо-стилістичні особливості в розвитку міського пейзажу Китаю означеного часу в контексті проблематики трансформації художньої мови. Доведено, що для сучасного етапу розвитку образотворчого мистецтва Китаю ключове значення має взаємодія історичних стилів (передусім, імпресіонізму, реалізму та абстракціонізму) та феноменології полістилізму, що спирається на традиційний естетичний ґрунт. Простежено застосування та трансформацію імпресіоністичних та пост-імпресіоністичних мотивів, елементів художньої мови реалізму та абстракції в жанрі міського пейзажу. Здобувачка виявляє та наочно демонструє важливий для китайського образотворчого мистецтва фактор регіоналізму, що виражається в образній структурі пейзажу й наочно проявляється у різних формах полістилізму.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а також Положенню про порядок присудження ступеня доктора філософії у Харківській державній академії дизайну і мистецтв від 25 травня 2023 р, протокол № 29.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Основні результати дисертації були оприлюднені у чотирьох наукових статтях, що входять до наукових фахових видань, визначених переліком МОН України на 2023 рік. Шість наукових тез розміщено у збірках матеріалів

українських наукових конференціях: три у науково-практичних конференціях; три у всеукраїнських наукових конференціях; три у міжнародних наукових конференціях.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Лю Міньюань «Міський пейзаж у китайському живописі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.» присвячена актуальній проблемі, є самостійною і завершеною науковою працею, що має наукову новизну, теоретичне й практичне значення. Проте, мають місце такі зауваження:

1) Дисертаційне дослідження нерівномірно представлене в рамках структури основного тексту: другий розділ очевидно домінує за обсягом, що, на наш погляд, потребує пояснень.

2) Зважаючи на використання авторкою переважно китайської фахової літератури (164 позиції з 253) коректно було би скласти окремий компендіум, що продемонстрував би статус та фахове значення кожного окремого джерела та груп джерел (наприклад, провідні фахові видання з мистецтва, регіональні видання, видання університетів та академій мистецтва тощо).

3) На наш погляд, у контексті еволюції жанру потребує більш чіткого формулювання дефініція поняття «пейзажність». Зокрема, у рецензента викликає запитання розмитість та не чітка визначеність цього поняття, яке дозволяє долучити до жанрових категорій не властиві художні елементи.

Дослідження містить й дискусійні моменти. Так, на наш погляд, потребує уточнення хронологічний простір дослідження, в межах якого жанрові властивості міського пейзажу, на думку рецензента, є надто широко представленими.

Проте, висловлені зауваження та дискусійні моменти не зменшують наукової новизни та практичної значущості результатів дослідження і не впливають на в цілому дуже позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційне дослідження здобувачки ступеня доктора філософії Лю Міньюань «Міський пейзаж у китайському живописі другої

Вважаю, що дисертаційне дослідження здобувачки ступеня доктора філософії Лю Мінсьюань «Міський пейзаж у китайському живописі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.», виконане на високому рівні, із дотриманням принципів академічної доброчесності та є повноцінним науковим дослідженням. Повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 №502) і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №341 від 21.03.2022).

На підставі вищезазначеного, за висновком рецензента здобувач Лю Мінсьюань заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво», Спеціальність – 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
зав. кафедри живопису
Харківської державної академії
дизайну і мистецтв

Марія КОВАЛЬОВА

М.П. « 05 » лютого 20 24 року

